

İMANINA ŞAŞILACAK KİMSELER*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh.. Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

لَيْسَ الْقُرْآنُ بِالتَّلَاوَةِ وَلَا الْعِلْمُ بِالرِّوَايَةِ وَلَكِنَّ
الْقُرْآنَ بِالْهَدَايَةِ وَالْعِلْمَ بِالدِّرَايَةِ

(الديلمى عن أنس)

RE. 362/9 (*Leyse'l-kur'ânü bi't-tilâveti, ve le'l-ilmü bi'r-rivâye: ve lâkinne'l-kur'âne bi'l-hidâyeti, ve'l-ilme bi'd-dirâye.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, keremi üzerinize olsun...

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamber Efendimiz'in ehâdis-i şerîfesinden müyesser olan bir miktarını, size okuyup izah edeceğiz.

Bu hadis-i şeriflerin okunup izaha geçilmesinden önce, evvelen ve hâssaten efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruh-u pâki için ve sair enbiyâ ve evliyâullahın ruhları için; Peygamber Efendimiz'in âlinin, ashâbının ve etbânının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için; bu eserin müellifi hocamız Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri 'nin ruhu için; bu eserdeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan ulemânın ve râvîlerin ruhları için; hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için; Uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mescide cem olmuş olan siz kardeşlerimizin de, ahirete irtihâl eylemiş olan cümle yakınlarının ve sevdiklerinin ruhları için; biz yaşayan müslümanların da, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına uygun ömür sürüp, sonunda huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak çıkmamıza vesile olması için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif kıraat edelim! Buyurun:

.....

Kur'an-ı Kerim ve İlmin Hakikati

Dersimizin başlangıcında metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerif, Kur'an-ı Kerim'in ve ilmin ne olduğunu bize ifade ediyor. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyorlar ki:¹

---

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.398, no:5214; Enes ibn-i Mâlik RA'dan

لَيْسَ الْقُرْآنُ بِالتَّلَاوَةِ وَلَا الْعِلْمُ بِالرِّوَايَةِ وَلَكِنَّ
الْقُرْآنَ بِالْهِدَايَةِ وَالْعِلْمَ بِالدِّرَايَةِ

(الديلمى عن أنس)

RE. 362/9 (*Leyse'l-kur'ânü bi't-tilâveti*)
“Kur'an-ı Kerim okumak ile değildir; (ve *le'l-ilmü bi'r-rivâyeti*) ilim de rivâyet etmekle değildir.” Ben filancadan duydum, falanca alim şöyle demiş, şu kitapta şöyle yazıyor diye rivâyet etmekle değildir.

“Kur'an-ı Kerim okumakla değildir, ilim de başkasından rivâyet edip nakletmekle değildir. (Ve *lâkinne'l-kur'âne bi'l-hidâyeti*) Fakat, Kur'an-ı Kerim hidayet iledir. (Ve *l-ilme bi'd-dirâyeti*) İlim de anlayış ve idrak iledir.”

Şimdi bu sözlerin mânâsını biraz açıklayalım:

Kur'an-ı Kerim Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin indirdiği kitaptır. Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'i, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne 23 senede ceste ceste inzâl eyledi. 23 sene içinde indirdi. Bir defada, bir cilt halinde indirmede, 23 senede indirdi. Gönüllerimiz sağlamlasın, mânâsını öğrenelim, müslümanlar bu bilgileri hazmetsin, iyice onun mücebine göre hareket etmeleri mümkün olsun diye.

Terbiyevî bir sebepten, öğretmeye dayalı, öğretmenin usûlüne dayalı bir sebepten dolayı, Allah-u Teâlâ Hazretleri bize peygamber

---

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.550, no:2462; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.250, no:19334.

gönderdi. O Peygambere vahyini ceste ceste, bölüm bölüm, ayet ayet indire indire, hadiselerin içinde bizi yetiştire yetiştire Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına bizi muttalî eyledi. Kur'an-ı Kerim ile hitabını bize tamamladı. Allah'ın kelamı... Allah'ın kelamından daha üstün bir kelam tasavvur edilebilir mi? Hiç bir bakımdan tasavvur edilemez.

Sözlerin en güzeli Kur'an-ı Kerim'dir. Sözlerin en doğrusu Kur'an-ı Kerim'dir. İlimlerin en üstünü Kur'an-ı Kerim'dedir. Çünkü her şeyi bilen Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kelâmıdır, kelâm-ı kadîmidir. Onun vahyidir.

O halde şerefi sonsuz, kıymeti sonsuz... Bizim kitabımızdır, bizim rehberimizdir, nümûne-i imtisâlimizdir. Onun içindeki ayetlere vâkıf oluruz, öğreniriz, hayatımızı ona göre tanzim ederiz. Ahkâmına tâbî oluruz. Olmamız gerekir.

“—Eh bu kadar güzel bir kitap... Binâen aleyh, sabah akşam okuyorum, tamam mı?”

Hayır! Okumak kifâyet etmez. Çünkü Peygamber Efendimiz, “Kur'an-ı Kerim okumakla değildir.” diyor. Bu hadis-i şerif şahit... Okumanın kâfî gelmediğine bu hadis-i şerif delâlet ediyor. İnsan Kur'an-ı Kerim'i okur da, nice Kur'an okuyan insanlar vardır ki, Kur'an-ı Kerim onların boğazlarından daha aşağıya nüfûz etmez.

Daha aşağıda ne var? Kalp var, gönül var. Yâni kalplerine inmez. Kalbinden söylemiyor, gönlünün derinliğinden söylemiyor, sevgiyle söylemiyor, bağlılıkla söylemiyor; diliyle söylüyor. Kıymeti yok...

Kur'an-ı Kerim o kadar kıymetli bir kitaptır ki, ona sevgiyle uzaktan bakan insan bile ecir kazanır. Okuma bilmesen insan, şöyle sayfalarını açıp sevgiyle bakarsa, ecir kazanır. *Elif, lâm, mim* diye okusa, *elif*'i için Allah bir hasene ihsân eder, *lâm*'ı için bir hasene ihsân eder, *mim*'i için bir hasene ihsân eder, sonsuz ecirlere nâil eder. Ama iyi niyetle, samimi kalp ile okuyacak.

Fakat yetmez! Kur'an-ı Kerim bize, tilavet edilsin de ondan sonra cüz kesesinin içine konulup, rafa kaldırılınsın diye inmemiştir. Kur'an-ı Kerim bizim hayatımızı tanzim etmek için, Allah tarafından gönderilmiş ahkâmın, emirlerin, yasakların, hakikatlerin toplandığı kitaptır. Biz o hayata göre hazırlanmazsak, o emirlere göre hayatımızı tanzim etmezsek, okumak bizi kurtarmaz demek. Bu hadis-i şerif bunu gösteriyor.

Bizim bugün, 20. Yüzyıl müslümanlarının en yaygın hastalığıdır bu hadis-i şerifte işaret edilen hastalık... Kur'an-ı Kerim okuruz ama, içindeki emirleri tutmayız, yasaklardan uzaklaşmayız.

Olmaz! Allah-u Teâlâ Hazretleri neyi emretmişse, onu tutmamız lâzım! Neyi yasakladıysa, ondan uzak durmamız, kaçınmamız lâzım!

Kaçınmadığımız takdirde Kur'ân-ı Kerîm bizden davacı olur, bizim yakamıza yapışır. Çünkü Allah ona o salâhiyeti verecek. Bize davacı olur. Yakamıza yapışıp da “Beni okudu da, benim içimdeki ahkâm ile amel etmedi.” diye önce Kur'an-ı Kerim davacı olur.

O halde gözümüzü açmamız lâzım, dikkat etmemiz lâzım. Birkaç sure ezberlemekle,

işin bitmediğini bilmemiz lâzım. Kur'an-ı Kerim'i baştan sona anlayarak okumamız lâzım. Ahkâmını öğrenmemiz lâzım. Her ayet-i kerimenin içindeki ahkâmı tahkîk etmeğe, hakikat haline getirmeğe, hayatımıza sokmağa, hayatımızın temel prensibi haline getirmeğe çalışmamız lâzım!

İnsan bildiği ile amel ettiği zaman, Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle bir iyi niyetli kimseye, bilmediği ilimleri de öğretir. İlim nasıl olur? O büyük alimler, o deryâlar, o ummanlar, o ilim ummanları, o ilim deryâları nasıl alim olmuşlar? Bildiğiyle amel ettiği için... İnsan bildiği ile amel etti mi, o bilgisi zihnine yerleşir. O bakımdan, Kur'an-ı Kerim sadece okumak değildir. Sadece birkaç hafızı toplayıp da, vefat etmiş bir kimsemiz için cüzleri dağıtıp da okutturmak değildir. Onun içindeki ahkâm önemli. Hayatımızın yürüyüş tarzı önemlidir. Giyiniş tarzımız önemlidir. Yeyiş tarzımız önemlidir. Oturuş, kalkış tarzımız önemlidir. Evimizin şekli şemâili önemlidir. Kalbimizin niyetleri, zihnimizdeki maksatlar önemlidir. Yoksa, kuru kuruya okumak insanı kurtarmaz. Belki vebalini arttırır. Belki, "Sen bu Kur'an-ı Kerim'in şurasını okudun da niye onu tatbik etmedin?" diye insana, aleyhinde hüccet olur. Aman ona dikkat edelim!

Bizim bu asırda çektiğimiz sıkıntıların temelinde Kur'an-ı Kerim'i sevdiğimiz halde, bilmememiz yatıyor. Seviyoruz. Hiç kimseye Kur'an-ı Kerim'i sevmiyorsun diyemem. Severiz. Okunduğu zaman gözyaşı dökeriz, ağlarız. Ama yetmez.

Acıdır, zordur, sıkıntılıdır ama öğreneceğiz, diz çökeceğiz, okunuşunu öğreneceğiz, mânâsını öğreneceğiz.

Geçenlerde Şişli'den bir doktor ile hanımı İslâm'a ilgi duymuşlar. Bir arkadaş bana geldi, söyledi. Dedi ki:

“—Orada birileri var, Kur'an-ı Kerim'i öğrenmek istiyorlar. Ne yapınlar?”

Şaşırdım, kaldım. Sordum:

“—Ben İstanbul'u iyi bilmiyorum. Kur'an-ı Kerim'i güzelce okutan, anlatan yerler neresi?” diye.

Tabii Kur'an kursları vardır... Oralarda hadis tefsir okutuluyordur. İlâhiyat Fakültesi vardır. İmam-hatip okullarında okutuluyordur ama bir meslek sahibi insan, bir doktor, bir mühendis, esnaftan bir kimse, sabahleyin işine gitmek zorunda olan, dükkânı olan, işi olan bir kimse Kur'an'ı nasıl öğrenecek? Yok. Bunları öğrenecek yerler yok.

Olmaz ki! Olmayınca hepimiz vebal altındayız. Hepimiz...

Başta ben, sonra sizler... Ben derim ki:

“—Yâ Rabbi, bana bir mekân sağlasalardı, okuturdum.”

Mekân lâzım, halı lâzım, kışın soğuksa ısıtmak lâzım, temizlemek lâzım, şilte lâzım, minder lâzım, ışık lâzım... Geceleyin okutacağımız yer lâzım.

Hiç düşünmemişiz. Ne yapacak bu esnaf?

“—Öğrenmesinler efendim Kur’an-ı Kerim’i...”

Olur mu, kimse böyle diyebilir mi? Demez de zaten. Kim okutacaksa buyursun, okutsun der. Bizim müesseselerimizi kurmamız lâzım! Var mı şu Türkiye’de, nüfusun kâhir ekseriyeti müslüman şu memlekette, “Hayır, biz Kur’an-ı Kerim’in öğretilmesini, öğrenilmesini istemiyoruz.” diyen? Yok! Herkes Kur’an-ı Kerim’i seviyor. Çünkü okutuyorlar yakınlarına, vefat ettiği zaman hatimler yapıyorlar, Mevlidler yapıyorlar. Mü’min insanlar.

En ummadığın insan bile, bakıyorsun, hoşuna gidiyor, güzel şeyler yapıyor. Bakıyorsun boyalı, açık saçık bir kadın... Birkaç defa başıma geldi: “—Allah Allah... Yâ ihtiyarlamış artık bu ne boyanıyor?” dedim.

İhtiyarlamış, hâlâ boyanıyor. Yâni, genci boyansın mânâsında demiyorum da... Aklını başına toplaması lâzım! “Artık rüzgâr esmiş, deniz dalgalanmış, çalkanmış, durulmuş, akli başına gelmiş artık. Başında kavak yelleri esme zamanı geçmiş.” filan diye, insan hani böyle bazen şaşırıyor, garipsiyor. Biraz kendini toparlarsa, güzelliğin mânevî şeylerle sağlandığını bilse... Yâni, belli bir yaştan sonra, bir insanın güzelliği belki sadeliğindedir. Takıp takıştırmasında değildir, sadeliğindedir. O güzelliği anlarsa filan diyor insan. Neyse... “Allah Allah, dinden imandan nasıl uzak...” falan derken, bakıyorsun, otobüse binecek;

“—*Eüzü bi’llâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm.*” diyor.

Aman yâ Rabbi, çok şükür yâ Rabbi! Bakıyorsun, pırıl pırıl iman ifade eden sözler söylüyor. E biraz meşgul oluverdin mi, bakıyorsun en uzak gibi gördüğün insan İslâm'a ısınıyor.

“—Benim yolum böyle yol değildi ama, ne yapayım şaşırılmışım.

Ah keşke mümkün olsa da, hak yola dönsem!” diyor.

O halde, o hak yola dönmek isteyen insanlara hak yolu öğretilmediğimiz zaman, bütün müslümanlar, hepimiz mes’ulüz. Ne kadar paraya ihtiyacımız var bizim? Şu midemizin dolması lâzım! Şu sırtımıza bir şey giymemiz lâzım, hem örtünelim diye, hem de üşümeyselim diye... Başımızı sokacak bir ev olması lâzım! Gerisi ne oluyor? Gerisi, hepsi bize vebal oluyor. Hepsi...

Nasıl evimize, dükkânımıza bir müfettiş grubu gelse maliyeden, “Çıkart bakalım defterlerini!” dese... “Nereden ne aldın, nereye ne verdin, vergini ne kadar yatırdın?” diye... Nasıl insanın sırtı terler? Hepsi hesap... Hesabını veremeyeceğimiz şeyler. Onun için, bu paraları biraz Allah’ın yoluna sarf etmemiz lâzım.

Bizim aklımıza geliyor ki: İslâm’ı yaymak için ille kılıcı çekivereceksin, hücum edeceksin düşmana. Yâhu, önce düşmana kılıç sallamak yok! Önce İslâm’ı tebliğ etmek var. Sen anlatabildin mi İslâmiyet’i? Doğru dürüst bir Kur’an-ı Kerim’in tefsiri yazıldı mı? Evet, el-hamdü lillâh yazılmağa başladı.

Doğru dözgün, “Ben Kur’an öğrenmek istiyorum arkadaş, elli yaşıma geldim ama göster bana yer.” diyen insana yer hazırladın mı?

Şu camide tek diz üstünde durur kardeşlerimiz, üç tane hadis-i şerifi dinleyecekler diye. Tek dizi üstünde bir saat durur diken üstünde durur gibi. Niye geniş yerimiz yok? Hanımlar için yer yoktur... Erkekler dinler, hanımlar dinleyemezler. Niye böyledir? Ama çoğumuzun hem yazlığı vardır, hem kışlığı vardır, öyle değil mi? Yanlığ mı söylüyorum, hatalı mı söylüyorum? Bu caminin etrafında pırıl pırıl dersaneler olmalı değil mi? İslâm ilimle yan yana değil mi, beraber değil mi? İsteyen on tane, yirmi tane hoca şöyle dizili olmalı değil mi şurada?

Sen Kur’an-ı Kerim mi öğrenmek istiyorsun, buyur. Pırıl pırıl dersane, pırıl pırıl masalar. Tertemiz. İslâm’ın temizlik nümunesi. “Gör, bak İslâm nasıl temizlik dinidir!” diye, şöyle kapısını açıp da iftiharla gösterebileceğimiz dersaneler olmalı değil mi? Sabahleyin ev hanımları için, öğleden sonra talebeler için, akşamleyin beyler için diyebileceğimiz yerler olmalı değil mi? Yok. Neden yok? İlk başta boynumuz bükölüyor, para... Paramız yok da ondan...

Ama bu memleket, fakir bir memleket değildir arkadaşlar! Emin olun fakir bir memleket değildir. Bizim memleketimiz zengin memlekettir. Bizim memleketimizi, isterse o eski sadrazamın dediği gibi, gemilerin yelkenlerini atlastan yapar, halatlarını ibrişimden yapar. Yapar! Yaparız ve vardır para... Zaten işte şu kadarlık midemiz var. Avucunu şöyle topladığın kadar... İşte bir

onu dolduracaksın, bir sırtına giyeceksin. Öteki ihtiyaçlar ihtiyaç değil.

Paranın çokluğundan ne yapacağını şaşırıyor insanlar. Sen bir borç para istersin, sana para vermez ama, falanca yerde %50 faiz var deyince beş milyon çıkar ortaya. Hepimiz böyleyiz. Kendi kendimize hastalığımızı niye saklayalım birbirimizden. Ortaya koyalım da, düzeltelim! Bu paraları Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yolunda sarf etsek de, ahirete hayrımız olsa, bu memlekete de hayrımız olsa, daha iyi değil mi?

Şu vatanın evlâtları, dinden imandan uzak, milliyet duygusundan, memlekete hizmet aşkından mahrum, mes'uliyet şuuru taşımayan insanlar olup, havâî insanlar olup da mânen düşmanlarımızın karşısında ezilmiş insanlar olacaklarına, pırıl pırıl, ahlâklı, temiz, terbiyeli insanlar olsa daha iyi değil mi?

Biz bu kalkınma hamlesine Japonya ile beraber başladık, Japonya havalarda uçuyor, biz daha yerlerde sürünüyoruz. Niye Japonlar yaptı da, biz yapamadık? Sonra müslümanlığımıza söz geliyor. Dikkat edin, bizim kusurluluğumuzdan müslümanlığa leke sürülüyor. Müslümanlar işte böyledir diyorlar. Atom bombası patlatmasaydı Amerika, Japonya neler yapacaktı daha. Atom bombasıyla durdurdu. Çin'e saldırdı, şuraya saldırdı, buraya saldırdı... Neredeyse her yeri alacaktı yâni Endonezya'yı, Avustralya'yı alacak bir hali vardı. Enerji dolu. Neden böyleymiş? Birisi dedi ki:

“—Japonların başarısının —muvaffakiyet demi-yorum, başarı diyorum— sebebi zihniyetindedir.”

“—Neymiş zihniyeti?” dedim, anlattılar biraz.

Japon adaları mukaddes topraklarmış inançlarına göre. Oraya düşmanı sokar mı adam? Japonların inancına göre vazife başında bir insan öldü mü, bizim şehid dediğimiz kimseler gibi olurmuş. Onlar öyle sanıyorlar. Binâen aleyh, çalışırken ölse bir insan cennete gidecek diye düşünüyorlarmış.

E böyle düşününce, adam uçağa biniyor, vazife başında, mukaddes topraklarını korumak, kollamak için çarpışırken Amerikan savaş gemisinin üstüne uçağını dikey, çarptırıyor, kendisi de ölüyor ama gemiyi de batırıyor. Neden canından vazgeçiyor? Vazife başında ölmek şehidliktir diye düşündüğü için. Tıkır tıkır tıkır tıkır çalışması lâzım! Vazife şuuru... Öyle yaptığı zaman sevap kazanacağım diye düşünüyor, kendi mantığına göre... Böyle kazanmış filan diyorlar.

Düşündüm, taşındım... Tüh, yazıklar olsun biz müslümanlara! Yâhu, bizim inancımız bunlardan aşağı mı? Bizim inancımız pırl pırl... Onlar güneşe tapıyorlar. Başlarındaki imparatora güne şin oğlu diyorlar. Sakat yâni. E biz Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne iman etmişiz. Ahirete iman etmişiz. Ahirette hesaba iman etmişiz. Niye tembel tembel dururuz, niye kahvehanelerde dururuz, niye sokaklarımız pistir? Herkes sokağının önünü temizlese ya hadis-i şerife göre, pırl pırl olsa ya sokaklar! Ağaç dikmek

sevaptır, sadaka-i câriyedir. Niye her taraf yemyeşil değil? Biz iyi müslüman değiliz de ondan. Müslümanız ama, zayıf müslümanlarız.

İslâm öğretilmemiş, anlatılmamış. Adam öyle şeyler düşünüyor ki adam İslâm deyince... Yâni bir münevveri, biraz şöyle dindarı tanımayan, Avrupa'da okumuş, dinden imandan uzaklaşmış bir insanı karşına al, biraz konuş; dindar insandan korkar. Küçük çocukların öcünden korktuğu gibi korkar. Dindar insan kendisini yiyecek diye düşünür. Yâhu biz adam yemeyiz! Niye adam yiyelim, insan eti haram bizde...

Adam yemeyiz biz ama anlatamamışız birbirimize... Şu memleketin evlâdıyız. Adam Amerika'ya gitmiş, Avrupa'ya gitmiş, görmüş oradaki intizamı; burada intizamsızlığı görünce, kabahati getirip müslümanlığa yapıştırıyor. "Müslümanlık iyi olsaydı burası düzelirdi." diyor.

Düzgündü belki ama bizim belimizi kırdılar. Düşman dört bir taraftan hücum etti, elimizi ayağımızı kesti, güdük bıraktı, topal bıraktı. Gözümüzü oydu, kör bıraktı. Ne yapalım, İslâm'ı bilemiyoruz. İslâm'ı biz bilsek tatbik ederiz. Biz tatbik edince, başkası hayran kalır, müslüman olur.

Bizim eski ecdadımız için dünyanın dört bir yanından adamlar kasideler yazarlarmış. Osmanlı deyince adamlar böyle hürmetle ceketlerini iliklerlermiş. Bugün Lübnan' da, Suriye'de bir insana iltifat etmek istiyorsan, (*Ente osmanlî*) "Sen Osmanlısın." diyeceksin. Koltukları kabarıyor adamın. Yâni sen çok yüksek, çok kibar bir insansın demek.

Ama biz neyiz şimdi? Unutmuşuz İslâm'ı. Biz İslâm'ı sadece cami yapmak diye anlıyoruz. Camiyi de ille kubbeli olacak diye düşünüyoruz. İlle iki tane minaresi olacak... Yâ bir minare yeter! Minaresiz de olur! Çatıyla da olur. Mühim olan caminin içindeki cemaat! Cemaat şuurlu olmadıktan sonra, seksen tane kubbesi olsa... Süleymaniye'nin içinde üç kişiyle, ikindi namazı kılınca ne kıymeti var?

Mühim olan cemaat... Mühim olan eğitim. Mühim olan insanların terbiye olması, arif olması, zarif olması, birbirini se ven insanlar olması. Birbirimizi sevemiyoruz ki! Hükümet, millet, birbiriyle böyle aman kavga etmesin diye herkes böyle şey yapıyor. Yâhu niye kavga ediyor? Bunun sebebini araştıran yok.

Niye kardeş kardeşle kavga ediyor? İdeal yok, iman yok, şuurlu yok, inanç yok, ahiret duygusu yok. Ahirette hesap vereceğine dair mesuliyet duygusu yok. O insanı zaptedemezsin ki sen. Seksen bin tane polis koysan başına... Zeki insanlar polisleri de aldatır, ge ne işini yapar. İnsanoğlu kurnaz. Banka soyuyorlar o kadar tedbirle, yerin altını kazıp, her türlü şeylerden kurtulup, tedbirden geçip bankayı soyuyorlar gene. Okuyoruz gangster haberlerinde.

Onun için, iman en önemli. Şekil önemli değil. Yâni, ahkâma vâkıf olacağız ve İslâm'ı yaşayacağız ve İslâm'ı öğrensınler diye, işin iç yüzüne vâkıf olsunlar diye biraz para sarf edeceğiz. Bana para vermeyin. Ama şuraya salon yapın. Konferans salonları yapın, dersaneler yapın. Muhitin çocukları gelsin, ders çalışsınlar.

Masaları bulsunlar, ışıklı salonları bulsunlar. Kızıyorsun değil mi, sokakta oynuyorlar bağıra çağıra diye? Yap bakalım kütüphane, gelip okuyacak bulamayacak mısın? Yapmışsın da gelmiyor mu? Yer bulunmuyor kütüphanelerde. Gene çalışmak isteyenler de var.

Hâsılı biraz daha şuurlu olacağız, çalışacağız. İş, şekilde, yaldızda değildir, iç taraftadır. Kur'an-ı Kerim bile sadece okumakla olmaz. Kur'an-ı Kerim, içindeki ahkâma riâyet edip hidayet üzere olmakla olur. Sen Kur'an ehli misin, Kur'an-ı Kerim okuyor musun? Okuyorum. Hani? Ne şeklin müslümana benzer, ne tavrın müslümana benzer, ne ticaretin müslümana benzer, ne yaşayışın... Olmaz!

Arap şairlerinden birisi diyor ki:²

تَعَصَى الْإِلَهَ وَأَنْتَ تُظْهِرُ حُبَّهُ
هَذَا لَعَمْرِي فِي الْقِيَّاسِ بَدِيعُ
لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ
إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعُ

Ta'si'l-ilâhe ve ente tuzhiru hubbehû,

Hâzâ leamrî fi'l-kıyâsi bedîu;

Lev kâne hubbüke sâdıkan leeta'tehû,

İnne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutîu.

² Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.I, s.386, no:491; Gazâlî, *İhyâ*, c.V I, s.402; *Keşfü'l- Hafâ*, c.II, s.203, no:2284.

(*Ta'si'l-ilâhe ve ente tuzhiru hubbehû.*) “Hem Allah’ı seviyorum diyorsun, hem de Allah’a âsî oluyorsun, sözünü dinlemiyorsun, günah işliyorsun, şeytana uyuyorsun.”

(*Hâzâ leamrî fi'l-kıyâsi bedîu*) “Ömrüme and içerim ki, şöyle bir akla, mantığa vurduğun zaman, teraziye vurduğun zaman, bu yanlıştır, tezattır. Hem seviyorsun, hem dinlemiyorsun; olmaz böyle şey!”

(*Lev kâne hubbûke sâdıkan leeta'tehû*) “Eğer senin sevgin gerçek olsaydı, senin sevgin hakîkî bir Allah sevgisi olsaydı, ona itaat ederdin, mutlaka itaat ederdin.”

(*Inne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutîu.*) “Seven, sevdiğine itaat eder, sevgiyle bağlanır; bir sözünü iki etmez, gözünün içine bakar.”

Hepimiz zayıf müslümanlarız. Pamuk ipliğiyle bağlıyız İslâm’a... Birazcık zor geldi mi, küt kopuveriyor İslâm’dan, yuvarlanıp gidiyor çukurlara, aşâğılara... Sağlam değil bağlantılarımız. Onun için, şöyle aklımızı başımıza ciddi ciddi alalım, çoluk çocuğumuz için, kendimiz için, muhitimiz için, memleketimiz için, İslâm için, dinin imanın öğrenilmesi, öğretilmesi için biraz cömert olalım, biraz gayretli olalım! Biraz şu sıcak paraları Allah rızası için sarf edelim! Biraz şu keyifleri, rahatları terk edelim!

Televizyonun başında sabahtan akşama kadar esir. Çizgi film var, renkli film var, bilmem ne var, şu var, maç var, boks var, bilmem ne var... Sabahtan akşama kadar esir. Peki bu dışarıdaki

işler ne olacak? Ondan sonra da bir zaman geliyor:

“—Hadi bakalım bitti vakit, yürü ahirete!” diyorlar. O zaman temenni ediyor:

“—Ah, yâ Rabbi, biraz daha yaşasam da, Allah yolunda gayret etsem... Tam tevbe edecektim, tüh! Sakal bırakacaktım, hacca dagidecektim, eski borçlarımı da ödeyecektim...”

Geçmiş ola! Mazi geçti. İstikbal ya gelir, ya gelmez. Şu içinde bulunduğun anda müslüman olmağa bak, İslâm’a faydalı olmağa bak!

(*Ve le’l-ilmü bi’r-rivâyeti*) “İlim de rivayetle değildir.” Yâni falan kitapta okudum, şu alim şöyle demiş, bu böyle demiş... Buna rivâyet derler. Rivâyet ediyor, naklediyor yâni. Olmaz! İlim id rak ile, onu kavramak iledir.

Onun için, hepimiz dua edeceğiz. Diyeceğiz ki:

“—Yâ Rabbi! Sen bizi dinde idrakli eyle, dinde fakih kıl. Hakkı hak olarak görüp tâbi olmayı bize nasib et... Bâtılı bâtil olarak görüp, ondan kendimizi korumayı bize ihsân eyle... Çünkü herkes doğru bir şey yapıyorum diye yapıyor. Yazın deniz kenarlarına gidip de, karısıyla kızıyla plajlarda vakit geçirenler... Sorsan kurnaz kurnaz başını sallar, der ki:

“—Ooo, senin dünyadan haberin yok. Ben güneşten istifade edeceğim, C vitamini geliyecek, D vitamini geliyecek, kemiklerim sağlam olacak, kışın nezle olmayacağım.”

O da bir mantığa göre yürüyor. O da bir şeyler düşünüyor. Anlayış versin Allah... Neyin doğru, neyin eğri olduğunu bize anlama kabiliyeti ihsân etsin...

Kur'an hidayet ile, yâni doğru yola girmekle, ilim de idrak ile, fehim ile, anlayış, seziş kabiliyeti ile olacak. Bir sözü dinle diğiniz zaman, bir hadisi, bir ayet-i kerimeyi, birisinin bir vaazını dinlediğiniz zaman, bir kitabı okuduğunuz zaman şöyle bir bilginize vurun. Olur mu, olmaz mı?

Bir matbaa, mürettip hatasını, adam doğru zannedip yanlış iş yapıyor. Çok misaller var. Kuru kuruya şekle baktığından... Anlayışınızı harekete geçirin. İslâm'ın özünü kavramağa çalışın.

Geçenlerde birisi kitap göndermiş bana, *Dinin Özü* diye isim yazmış. Dinin özü işte bunlar. Bunlardan hiç bahsetmiyor, başka şeylerden bahsediyor. Dinin özü bu işte. Bak, ne kadar güzel bir esas bildiriyor: Kur'an-ı Kerim okumakla değildir, doğru yola gitmekledir, hidayet üzere olmağadır. İlim rivâyet etmekle değildir, kavrayışla, anlayışladır. İnsan kavrayışlı olmadı mı, taşıma suyla değirmen dönmez. Aklına bin tane nasihat söyle sen, yine işi yanlış yapar gelir. Ters yapar. Allah anlayış versin bize, dinde fakih kılsın...

b. Lâ ilâhe illa'llâh Ehlinin Mükâfâtı

İbn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Hazretleri müjdeliyor ehl-i *Lâilâhe illa'llah'ı*, diyor ki:³

³Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.110, no:100; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.9, s.181, no:9478; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.386, no:5180; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.271; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.1, s.266; Cürçânî, *Târih-i Cürcan*, c.1,

لَيْسَ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَخَشَةَ فِي قُبُورِهِمْ وَلَا فِي
مَحْشَرِهِمْ وَلَا فِي مَنْشَرِهِمْ وَكَأَنِّي أَنْظُرُ بِأَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَقَدْ خَرَجُوا مِنْ قُبُورِهِمْ يَنْفُضُونَ التُّرَابَ عَنْ
رُؤُوسِهِمْ وَيَقُولُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ

(عد. كر. هب. عن ابن عمر)

RE. 362/10 (*Leyse alâ ehli lâ ilâhe illa'llâhu vahşetün fî kubûrihim, ve lâ fî mahşerihim, ve lâ fî menşerihim, ve keennî enzuru bi-ehli lâ ilâhe illa'llâh, ve kad haracû min kubûrihim, yenfudûne't-turâbe an ruûsihim, ve yekûlûne: El-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen.*)

“*Lâ ilâhe illa'llah* ehline kabirlerinde yalnızlık, sıkıntı yok.” Nerede? “Mahşerde de bir sıkıntı yok. Sanki ben *Lâ ilâhe illa'llâh* ehlini, toprağı şöyle yarmışlar, kabirden kalkmakta olduklarını görüyor gibi oluyorum. Başlarından şöyle toprağı yarıp kalkıyorlar kabirden ve diyorlar ki: (*El-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen*) ‘Bizim üzerimizden sıkıntıyı, üzüntüyü, kederi def eden, uzaklaştıran Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne hamd olsun.’ diyerek kabirlerinden kalktıklarını görüyor gibi oluyorum.” diyor.⁴

s.325, no:588; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.55, no:176; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.X, s.89, no:16807; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.170, no:2143; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.271, no:19383. (06.10. 1995 tarihli cuma sohbetinde aynı hadis anlatılıyor.)

⁴ El-Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, Dâru’l-Kütübi’l-Arabî, Beyrut, h. 1407, X/82-83; değişik lafızlarla, aynı manayı ifade edecek

Şimdi bu hadis-i şerifi biraz izah edelim. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(Leyse alâ ehli lâ ilàhe illa'llàh vahşetün fî kubûrihim) “*Lâ ilàhe illa'llàh* ehli kabirlerinde yalnızlık çekmeyecekler. Tenhalıktan, kimsesizlikten dolayı bir ürperme haline düşmeyecekler.”

Ama kabir bir karanlık yerdir, daracık bir çukurdur, üstü toprakla örtülüdür, iki tarafı dardır. İnsan uzandığı yerden kalkmak istese, başı yukarıdaki tahtalara vurur. Ama yalnızlık çekmeyecek.

Ne demek *Lâ ilàhe illa'llàh* ehli? Bu *Lâ ilàhe illa'llàh* kelime-i tevhîdinin mânâsını hazmetmiş, bu sözü şuurla söyleyen ve gereğini yapan insan için demek. Yoksa, *Lâ ilàhe illa'llàh* deyip de, sözünü söyleyip de tersine giden insanlar için böyle bir müjde yoktur.

Burada *(Leyse alâ ehli kavli lâ ilàhe illa'llàh)* demiyor, “*Lâ ilàhe illa'llàh* söyleyenlere kabirde sıkıntı yok!” diye söylemiyor. Onu yaşayıp da, onun ehli olmuş kimselere sıkıntı yok diyor.

Ama gereğince hareket etmezse, o bu duruma ermez. *Lâ ilà he illa'llàh*’ın ehli olmamız lâzım. Yâni onu cân u gönülden söyleyip benimsemiş olan ve ona göre hareket eden kimseler olmamız lâzım!

şekilde, Taberânî, *el- Mu’cemü’l-Evsat*, Dâru’l-Harameyn, Kahire, h. 1415, IX/181, no: 9478; Beyhakî, *Şuabü’l-İmân*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyyeh, Beyrut, m.2000/h.1421, I/111, no: 100; el-Münzirî, *et-Tergîb ve’t-Terhîb*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyyeh, Beyrut, h. 1417, II/269, no: 2359.

Lâ ilâhe illa'llâh ne demek? Allah'tan başka ilâh yok demek. Allah'tan başkasına tapılmayacak olduğunu ifade ediyor. E insanlar başka şeylere tapmışlar mı? Derecelerine göre, cahilliklerinin seviyesizliğine göre çeşit çeşit şeylere tapmışlar. Öküze tapanlar var. Öküze tapmışlar Mısırlılar. Hintliler hâlâ tapıyorlar öküze... Yıldızlara tapmışlar, Ay'a, Güneş'e tapmışlar. Elleriyle yaptıkları taşlara, ağaçlara, putlara tapmışlar. Dağlara, kayalara tapmışlar. Bazı hayvanlara tapmışlar...

Bunlar görünenleri... Sonra kimisi şöhrete tapmış, kimisi paraya tapmış, kimisi mevkiye, makama tapmış, kimisi bu dünyaya tapmış, kimisi şeytana tapmış insanların ve tapıyor, tapmakta... İmâm Gazâlî Hazretleri öyle diyor:

“—Şu gözünüzden perde bir kalksa da, bir görseniz kim kime ibadet ediyor. Kimisi nefis putunun karşısına geçmiş, ‘Emret ey benim nefsim, emrindeyim. Sana kulluk etmek için hazırım, buyur!’ diyor. Kimisi rükûda, kimisi secdede nefsinin karşısında; ‘Buyur, ne dersen yapmağa hazırım!’ diyor.”

Muhiddin ibnü'l-Arabî KS, Suriye'de —Şam'da— demiş ki:

“—Sizin taptığınız benim ayağımın altında...”

Öldürecek gibi olmuşlar. Sonra bir tanesi akletmiş, kazmış, bakmış ki orada bir küp altın var. Ona tapıyor kimisi, dini imanı para... Sımsıkı sarılıyor paraya; sayıyor sayıyor, hayra da sarf edemiyor. Ondan sonra ölüp gidiyor. Hesabı ona, sefası vârislere...

“—Sen bunu nereden kazandın, niye hayra sarf etmedin, niye cimrilik ettin, niye o öbür taraftaki mazlumlar aç dururken, susuz dururken, çıplak dururken vicdanın sızlamadı?” diye hesabı ona. Öteki mirasçılar safâ ile yerler. Har vurup harman savururlar.

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi Allah’tan gayriye taptırmasın... Fiilen tapar insanlar. Tapmıyorum diyenler kendilerini bir yoklasınlar. “Canım, olur muymuş öyle şeyler?” diyenler, yoklasınlar bakalım, hayatlarını hangi gayenin peşinde harcıyorlar? Bir kurcalasınlar bakalım kendilerini... Kimisi reis olmak ister, kimisi zengin olmak ister, kimisi ağa olmak ister, kimisi paşa olmak ister, kimisi bilmem şöyle, kimisi böyle...

Kim neyin peşinde koşuyorsa, neye hizmet ediyorsa ona tapıyor. *Lâ ilâhe illa’llâh* diyenler de, Allah’ın ibadete layık olduğunu bilmişler, Allah’a kulluk etmeğe söz vermişler. E Allah’tan gayriye tapınırlarsa, bel bağlarsa, gönül bağlarsa, Allah’tan gayriye uyarlarsa... Allah-u Teâlâ Hazretleri bir şey buyurmuş, ötekiler başka şey buyurmuş... Allah yolundan ayrılıp da şeytana taparsa, *Lâ ilâhe illa’llâh* demenin kıymeti olur mu? Olmaz! Onun için Allah-u Teâlâ Hazretleri bize bunun idrakini ihsân eylesin... Duyarak söyleyenlerden eylesin... Yaşayanlard an eylesin...

Ashâb-ı kirama demişler:

“—Toplandılar, geliyorlar üstünüze, ordu geliyor hücum...”

“—*Hasbûna’llâh...*” demişler, “Allah bize yeter!” demişler.

Her şeye kâdir değil mi Allah-u Teâlâ Hazretleri? Her işinde böyle düşünüp de, böyle yapabiliyor musun? Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne hakkıyla tevekkül edebiliyor musun? Hakkıyla bağlanabiliyor musun? Allah’a havale edebiliyor musun sıkıntılarını, üzüntülerini?

İşte bağlansan, şeytan tesir edemez.

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ

(النحل: ٩٩)

(*Innehû leyse lehû sultânün ale’llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevakkelûn.*) [Gerçek şu ki, iman edip de Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hâkimiyeti yoktur.] (Nahl, 16/99)

Allah’a hakkıyla tevekkül etsen, şeytan sana tesir edemez, düşman tesir edemez, kimse korkutamaz seni... Herkes senden korkar; “Dürüst, dosdoğru insan... Bunun yanında haksızlık yapılmaz.” der.

Kabirde vahşet çekmeyecek. Vahşet, yalnızlık demek; yalnızlıktan dolayı ürkmek, sıkıntı duymak demek... Kabirde vahşet yok. Yâni, yoldaş gönderecek Allah onlara... Onlarla enîs olacak yoldaşlar, gönlünün hoş olacağı yoldaşlar ihsân edecek kabirde insana. Onlar sâlih ameller, okuduğu Kur’an-ı Kerim’ler, yaptığı ibadetler, kıldığı namazlar, yaptığı haclar, verdiği zekâtlar, çepeçevre etrafına toplanacaklar, kabri cennet bahçelerinden bir bahçe olacak.

Sonra insanlar mahşer yerinde kalktıkları zaman, hepsi çıplak olarak kalkacaklarmış kabirlerinden... Kalkacaklarmış ama, kimsenin kimseyi görececek hali yok. Herkesin işi başından aşkın, derdi başından aşkın. Diz çöküp binlerce sene bekleyeceklermiş. Ne kadar dehşetli, ne kadar tehlikeli, ne kadar uzun meşakkatli bekleyişler olacak. Orada yine ehl-i *Lâ ilâhe illa'llâh*'a, yâni *Lâ ilâhe illa'llâha* hakkıyla sahip olan, ona ehil olan kimselere orada da sıkıntı yok. Onlar ayrılacak. Onlar o sıkıntıları çekmeyecekler.

Onun için, *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı candan söyleyelim! Çok çok söyleyelim! Sadece dilden söylemeyelim, gönülden söyleyelim! Mânâsına hakim olarak, sahip olarak, onu hayatımıza bayrak edinerek, inşâallah *Lâ ilâhe illa'llâh*'ın hakiki ehilleri olalım!

İşte onlar, öyle kabirden kalktıkları zaman da, bir sıkıntıda olmadıkları için diyecekler ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ

(*El-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen*) “Bizden üzüntüleri, sıkıntıları, akıbet endişesini, telaşını alan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hamd ü senâ olsun!” diyecekler. Çünkü müjdelenecekler onlar. Hem vefatları esnasında müjdelenecekler:

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةٌ نَعِيمٌ

(الواقعة: ٨١)

(*Feravhun ve reyhânün ve cennetü naîm*) [Ona rahatlık, güzel rızık ve Naîm cenneti vardır.] (Vâkıa, 56/89)

لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(البقرة: ٣٨)

(*Lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn*) [Onlar için he rhangi bir korku yoktur ve onlar üzüntü çekmezler.] (Bakara, 2/38) “Korkmayın, siz cennet ehlisiniz, size endişe yok!” diye onlar müjdelenecekler.

Onun için, rahat edecek onlar. Ötekiler telaşta, onlar müjdelenecekler. Öteki insanların hepsi telaşta, bunlar telaşta olmayacaklar.

Diğer hadis-i şerif de bunun bir başka rivayeti... Aynı mânâ bir kere daha geçmiş:⁵

لَيْسَ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْشَةٌ فِي قُبُورِهِمْ
كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ إِذَا انْفَلَقَتِ الْأَرْضُ عَنْهُمْ
يَقُولُونَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَالنَّاسُ بِهِمْ

(خط. كر. وتمام عن ابن عباس)

RE. 362/11 (*Leyse alâ ehli lâ ilàhe illa'llàhu vahşetün fî kubûrihim*) “*Lâ ilàhe illa'llàh*’a ehil olan insanlara kabirlerinde vahşet, yalnızlık, sıkıntı, o sıkıntıdan dolayı ürküntü olmayacak. (*Keennî enzuru ileyhim ize'nfelekati'l-ardu anhüm*) Yer üzerlerinden ayrılıp, dağılıp, açıldığı zaman, onların kabirden kalktıklarını görüyor gibi oluyorum. (*Yekûlûne lâ ilàhe illa'llàh*) O zaman onlar, ‘*Lâ ilàhe illa'llàh*’

⁵ Bağdâdî, Hatîb, *Târihu Bağdâd*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyyeh, Beyrut, ty., V /305, no: 2814.

diyerek kabirlerinden kalkarlar. (*Ve'n-nâsü bühmün.*) İnsanların hepsi böyle sıkıntılı, telaşta ve müşkül meselelerinden dolayı başı dertte iken, onlar '*Lâ ilâhe illa'llâh*' diyerek kabirlerden böyle safâ ile, hoşluk ile ve gönül mutmainliği ile kalkacaklar.”

İşte ondan, *Lâ ilâhe illa'llâh*'ın mânâsı üzerinde çalışmak lâzım! Yâni, bu eskilerin yaptığı işleri hor görmeyin, çalışmalarını hor görmeyin! Derslere çalışırsın; bir ehliyet alacak olsan, günlerce kursa gidersen, çalışırsın da, bir *Lâ ilâhe illa'llâh*'ın ne demek olduğu üzerinde bir müddet çalışmak gerekmez mi, mânâsını iyice anlamak için? Anladığınızı sanıyorsunuz ama, bak çalışsan biraz, ne kadar anlamadığınızı o zaman anlayacaksınız!

c. Asıl Zenginlik Gönül Zenginliği

Bu hadis-i şerif de gerçek zenginliğin, hakiki zenginliğin ne olduğunu anlatıyor. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:⁶

---

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.XX, s.79, no:5965; Müslim, *Sahîh*, c.V , s.268, no:1741; Tirmizî, *Sünen*, c.V III, s.377, no:2295; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.167, no:4127; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.243, no:7314; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.105, no:276; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.453, no:679; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*,

II, s.203, no:7274; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.290, no:10343; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V , s.404, no:3079; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.437, no:8464; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.211, no:1207; Tahavî, *Müşkilü'l-Asâr*, c.XIII, s.265, no:5283; Hâris, *Müsned*, c.I, s.487, no:310; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:77; Hünnâd, *Zühd*, c.I, s.339, no:624; Ebü's-Şeyh, *Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.114, no:74; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.99; Ebû Hüreyre RA'dan.

RE. 362/12 (*Leyse'l-gınâ an kesreti'l-aradi, ve lâkinne'l-gınâ gıne'n-nefs.*)

(*Leyse'l-gınâ an kesreti'l-arad*) “Zenginlik eşya, mal, mülk çokluğundan değildir.” Şu kadar eşyası var, bu kadar malı var, bu kadar mülkü var, şu kadar devesi, koyunu var... Zenginlik bu değildir. Ya nedir?

(*Ve lâkinne'l-gınâ*) “Zenginlik, (*gıne'n-nefsi*) gönül zenginliği, nefis zenginliğidir.” Yâni, Allah'ın kendisine vermiş olduğuna râzı, başkasının malında gözü yok, kanaat sahibi, Allah'ın takdirine rızâ sahibi... Başkasından bir şey istemekte yapışkan değil, “İlle bana onu da ver!” filan diye... Olmadığı zaman mahzun değil... Şöyle hür, ihtiyacın baskısı altında ezilmiş değil; hür insan. E asıl zenginlik, böyle bu ruh zenginliğidir.

Yunus Emre'nin bir şiiri hatırımdadır, diyor ki:

Kemdürür yoksulluktan, nicelerin varlığı,

Bunca varlık var iken, gitmez gönül darlığı.

Bazı insanların varlığı, yokluktan daha da fenadır. O kadar varlık olduğu halde, gönül darlığı gitmez bir türlü diyor. Gönlü dar, gönlü zengin değil. Bir sürü parası vardır, eli titreye titreye çıkartır, fakire bir yirmi beş kuruş verir, bir lira verir. Yâhu ver, doysun da, candan bir “Allah râzı olsun!” desin.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.341, no:7202; Ziyâü'l-Makdîsî, *Ehâdîsü'l-Muhtâreh*, c.III, s.96, no:2351; Ebü'ş-Şeyh, *Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.114, no:75; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.404, no:7159; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.171, no:2148; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.312, no:17758; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.249, no:19332,

İşte fırsat eline geçmiş, bak şurada üç tane yetim var, beş tane bilmem şey var. Çıkart, bir verdiğin zaman doyor! Bir daha başkasından bir şey isteyecek şeyi kalmasın. Seni gördüğü zaman, elektrik çarpmış gibi yerinden kalksın, böyle bir şey yapsın. Çok ver!

Gönlü zengin olması lâzım insanın... O parayla pulla filan değil. Asıl zenginlik, insanın hâl-i hazırdaki imkânı içinde yapabildiği hayırla ölçülürmüş. Yâni, insanın on lirası varken çıkartıp üç lirasını, bir lirasını verebiliyorsa; o zengindir, o cömerttir, verebiliyor. O zaman veremiyorsa, eline geçtiği zaman da veremeyecek demektir. Daha fazlası geçtiği zaman da veremeyecek demektir. Onun için, insanın davranış tarzından o belli olur.

Bak ne kadar mânevî şeylere işaret ediyor hadisler, dikkatinizi çekerim. İslâmiyet şekil dini değildir, öz dinidir. Ne kadar güzel anlatıyor İslâm'ın özünü, hakikatini, iç yüzünü ne kadar güzel anlatıyor Rasûlüllah Efendimiz. “Şekilde kalmayın, öze inin!” diye, “İşin iç yüzünü anlayın, mahiyetine idrakiniz ersin!” diye.

d. Kölelerin ve Atların Zekâtı

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي عَبْدِهِ وَلَا فَرَسِهِ صَدَقَةٌ

(ش.خ.م.حم.د.ن.ت.ه. عن أبي هريرة؛ ش. عن علي)

RE. 362/13 (*Leyse ale'l-müslimi fî abîdihî ve lâ fî feresihî sadakatün.*) “Müslim kula, kölelerinde ve atlarında sadaka yoktur.”⁷ diye Peygamber Efendimiz buyurmuş. Yâni, sadakadan maksat zekât.

Bizim Hanefî fıkımıza göre, tabii hayvanların da zekâtı vardır da cihad için beslenen atlar için, kendi ihtiyacında kullandığı hayvanlar için, herhangi bir zekât gerekmez demek oluyor. Yoksa ticaret için olunca, diğer şeyler için olunca, onların o ilmihal kitaplarında yazılan ölçüler içinde zekâtlarının verilmesi lâzım.

Bu devirde tabii bu köle meselesi zaten kalmadı. At da tarihe karışmak üzere... Artık at beslemek çok lüks bir şey oldu. Galiba, bir tane at dört milyon lira filanmış. Ancak çok zenginler bir at alıyorlar da, işte yarış atı; müsabakalarda koşturmak, ata binmeyi öğrenmek için. Eskidendi...

e. Miskin Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

---

⁷ Buhârî, (24) Zekât, 45, no: 1463; Müslim, (12) Zekât, 2, no: 982, Ebû Dâvud, (9) Zekât, 11, no: 1595; İbn-i Mâce, (8) Zekât, 15, no: 1812; Mâlik, *Muvatta'*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ty., I/277; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, Müessesetü'l-Kurtuba, Mısır, ty, II/279, no: 7743; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, el-Mektebetü'l-İslâmî, m.1970/h.1390, IV /29, no: 2285.

⁸ Buhari, *Sahih*, c.V , s.327, no:1382; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.II, s.45, no:2354; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V I, s.452, no:16500; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV III, s.255, no:19342.

لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ الْأُكْلَةُ وَالْأُكْلَتَانِ
وَلَكِنَّ الْمِسْكِينَ الَّذِي لَيْسَ لَهُ غِنَى وَيَسْتَحْيِي
وَلَا يَسْأَلُ النَّاسَ إِحْفَافًا

(خ.ن. عن أبي هريرة)

RE. 363/1 (*Leyse'l-miskînü ellezî türeddühü'l-ekletü ve'l-ekletâni, ve lâkinne'l-miskîne ellezî leyse lehû gînen, ve yestahyî, ve lâ yes'elü'n-nâse ilhâfâ*)

Miskin, yâni kendisine hayır görülmesi gereken fakir, yoksul kimseyi tarif ediyor bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz. Onlara zekât verilir. Asıl böyle miskinın nasıl olması gerektiğini bize bildiriyor.

(*Leyse'l-miskînü ellezî türeddühü'l-ekletü ve'l-ekletân*) “Miskin denilen, fakir denilen insan, kendisine bir lokma veya iki lokma verilen kimse değildir. Asıl miskin, (*ve lâkinne'l-miskîne'llezî leyse lehû gînen*) parası pulu olmayan kimsedir asıl miskin, (*ve yestahyî*) fakat utanır, (*ve lâ yes'elü'n-nâse ilhâfâ*) insanların yakasına yapışıp da zorla, “Bana bir şey ver yâ, muhtacım!” filan diye de ısrarla istemez, kenarda kalır.

Cahil olanlar, onun iç yüzünü, durumunu bilmeyenler, uzaktan bakanlar onu zengin sanır. Halbuki muhtaçtır, Allah'tan hayâsından, insanlardan utancından, haysiyetinden, temiz, pâk gönüllü olmasından kimseden bir şey istemez, sessiz, sedâsız durur, ihtiyaç içinde

kıvrır, yedi sekiz tane çocuğu vardır, kimseye bir şey demez. Veyahut borcu vardır, bir şey demez. Asıl miskin odur.

Yâni, demek istiyor ki Peygamber Efendimiz: “Hayır yapacaksanız, öyle bir iki lokma vermek suretiyle yapmayın. Hakiki miskini arıyorsanız, arayın, böylesini bulun!” demek istiyor. Bir iki lokma bir şey veriyorsun, “Tamam, ben fakire bir hayır yaptım!” diye, içinde bir tatmin duygusu yerleşiyor, tamam. Bugün hayrımı yaptım... Ne yaptın? İki lokma verdin.

Üç kuruşluk bir mum alsa, yandırsa,

Cümle kâinâtı ziyâda sanır.

Yâ ne yaptın, bir mum yaktın. Bütün kâinâtı aydınlatmaz ki! Mum, işte dibini aydınlatır. Birazcık böyle etrafını aydınlatır. Çok büyük bir şey yapmış filan sanıyor.

Burada iki mânâ var. Birisi bize ait: Biz verdiğimiz zaman, böyle bir iki lokma filan vermeyelim. İkincisi, hakiki fakir kimdir, ona ait: Hakiki fakir, insanlardan böyle gidip de lokma lo kma bir şeyler dilenen, onu meslek edinmiş gibi insan değildir. Asıl fakir, aranıp da bulunacak fakir. Sessiz, sedâsız, utangaç, kenarda durur ama, ihtiyacı vardır hakikaten. Zengin değildir ve insanların yakasına yapışıp bir şey istemez. Öylesini arayıp bulmak lâzım!

Zekât mevsimi yaklaşıyor. Umumiyetle insanlar bu Üç Aylarda, Ramazan'da filân zekâtını verir. Getirirler, ihtiyaç sahiplerine dağıtırlar. Herkes şöyle etrafındaki insanlara baksın! Köyünde,

kentinde, mahallesinde hakikaten muhtaç olan kimler var, onlara bir iyice dikkat etsin, arasın! Kimisi bu işi meslek edinmiştir, işi gücü oradan buradan zekât toplamaktır. O da bir hırsa bürünmüş.

Medine-i Münevvere’de anlattılar: Birisi biraz sadaka, hayır vermek istemiş, gitmiş kenarda duran bir siyâhî zenciye biraz para vermiş.

“—Allah râzı olsun!” demiş, almış.

Ötekisine gitmiş, ona da vermek istemiş. O demiş ki:

“—Almam!”

“—Niye?”

“—Biraz önce birisi verdi. Bu günlük tamam.” demiş.

Medine’nin fukarası tabii... Oraya gelmiş fukaracık ama, mü’min. “Tamam, bugünkü tamam.” demiş, “İstemem.” demiş. Aldırtamamış. “Al yâhu!” filan dediyse de, almamış.

Nerede öylesi? İşte öylesini arayıp bulup, önceden tesbit etmeli ki insan, öylelerini kollayabilmiş olsun. Öyle insanları kollamak lâzım!

İkinci hadisi okuyorum. Onun da mânâsı aşağı yukarı aynı:⁹

---

⁹ Buhari, *Sahih*, c.V , s.330, no:1385; Müslim, *Sahih*, c.V , s.243, no:1722; Nesei, *Sünen*, c.V III, s.359, no:2525; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.316, no:8172; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.V III, s.139, no:3352; Ebu Ya’la, *Müsned*, c.XI, s.220, no:6337; Taberani, *Müsnedü’ş-Şamiyyin*, c.IV ,s.272, no:3258; İmam Malik, *Muvatta’*, c.V , s.1351, no:3414; Nesei, *Sünenü’l-Kübra*, c.II, s.45, no:2353; Ebu Hüreyre RA’dan.

لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ فَتَرُدُّهُ
اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ وَ التَّمْرَةُ وَ التَّمْرَتَانِ وَلَكِنِ
الْمِسْكِينُ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى يُغْنِيهِ وَلَا يُفْطَنُ لَهُ
فَيُتَصَدَّقَ عَلَيْهِ وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ

(مالك، خ. م. حم. د. ن. حب. عن أبي هريرة؛ حم. حل. عن ابن مسعود)

RE. 363/2 (*Leyse'l-miskînu'llezî yetüfü ale'n-nâsi, fetüreddühü'l-lukmetü ve'l-lukmetâni*)
“Miskin, insanları dolaşıp da kendisine bir lokma, iki lokma verilen kimse değildir.” Bu kapıdan başlar, sokaktan, tık tık, tık tık... Her kapıdan bir şey ister. Torbası doludur, cebi doludur. Şöyle...

Hiç unutmuyorum, Bayezit Camii'nde namaz kıldık, çıktık.

Birisi para istiyor.

“—Utan yâhu!” dedi cemaatten birisi. “Şu cebindekiler nedir?” dedi.

Ben de hiç bakmamıştım. Bir de baktım ki, cebi yarısına kadar para dolmuş, para ağzını açtırmış. Ağırılık yaptığı için böyle cebinin üst tarafı kapanmıyor. Ne dileniyorsun işte almışsın!

Kimisi böyle... “İşte miskin, böyle insanları dolaşan değildir, kendisine bir hurma, iki hurma verilen değildir. (*Ve lâkinne'l- miskînu'llezî*) Asıl miskin o kimsedir ki, (*lâ yecidü gînen yuğniyehû*) zenginlik imkânı bulamıyor, kendisini müstağnâ kılan insanlardan bir zenginlik bulamıyor.”

(*Ve lâ yeftunü lehû feyetesaddaka aleyhi*) “Ve anlaşılıyor ki kendisine tasadduk olunsun. (*Ve lâ yekümü feyes’elü’n-nâs.*) İnsanlardan dilenmeye de kalkmayan kimsedir.”

Asıl miskin bu kimsedir. Böylesini arayıp bulun ve ona hayr u hasenât yapın!” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

f. Asıl Pehlivan

Peygamber Efendimiz burada da pehlivani anlatıyor:¹⁰

لَيْسَ الشَّدِيدُ الَّذِي يَغْلِبُ النَّاسَ وَلَكِنَّ الشَّدِيدُ
الَّذِي يَغْلِبُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

(العسكري في الأمثال عن أبي هريرة)

RE. 363/3 (*Leyse’ş-şedîdü’llezî yağlibü’n-nâse, ve lâkinne’ş-şedîde’llezî yağlibü nefsehû inde’l-gadab.*)

“Kuvvetli insan, güçlü kuvvetli, pehlivan insan, insanları yenen kimse değildir. Asıl pehlivan, şiddetli, kuvvetli, güçlü, pazulu insan o kimsedir ki, (*ellezî yağlibü nefsehû inde’l-gadab*) kızdığı zaman kendisine hakim olabilen kimsedir.”

Kızdığın zaman tepenin taşı atıyor da, ne yaptığını bilmez bir hale geliyor musun?

¹⁰ İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.446, no:516; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.402, no:5223; Tahavî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.IV, s.191, no:1421; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.522, no:7715; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.169, no:2140; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XV III, s.248, no:19329.

Ağzından ne çıktı, ne ettin hiç haberin yok, vurdun, kırdın, dağıttın ortalığı... Bu zayıf insan, kendi nefsinin yenemiyor daha. Hâkim olamıyor kendisine... Öyle dışarıda, isterse on tane insanı tuşa getirsin, kıymeti yok. Asıl güçlü kuvvetli insan o kimsedir ki, kızdığı zaman kendisine hâkim olabilir.

Buradan ne çıkıyor bize? Nefsimize hâkim olmayı öğrenmeliyiz. Asıl pehlivanlık budur. Asıl güçlülük, kuvvetlilik budur. Nefsimize hakim olmayı öğrenmeliyiz. Zaten Ramazan'da idman yapıyoruz, önümüzde yemek varken yemiyoruz, nefsimize hakim oluyoruz. Sigara tiryakisi, Ramazan'da hiç sigarayı aramaz; Ramazan'dan sonra gene başlar. Halbuki, işte hazır bırakmağa alışmıştın. Ondan sonra da bırak da, kalbin, damarın sağlam, sıhhatli kalsın.

Kızdığımız zaman, kendimize hâkim olmalıyız, parlamamalıyız. Sakin sakin, hilm ile, düşünme taşına işimizi yapmalıyız. Çünkü insan gazap etti mi, gazap halinde ne yaptığını, ne edeceğini bilmez. Sonra çok pişmanlık duyar. Büyüklerimiz:

“—Öfkeyle kalkan zararlar oturur.” demişler. İşte bu hadislerden çıkan mânâ.

g. Uzun Yaşamın Önemi

Bu hadis-i şerif de, İslâm'da müslüman olarak uzunyaşamın önemine dair:¹¹

---

¹¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.163, no:1401; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.209, no:10674; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.65, no:104.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.665, no:42637; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.371, no:1185; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.339, no:17554.

لَيْسَ أَحَدٌ أَفْضَلَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ مُؤْمِنٍ
يُعَمَّرُ فِي الْإِسْلَامِ لِتَكْبِيرِهِ وَتَحْمِيدِهِ وَتَسْبِيحِهِ
وَتَهْلِيلِهِ

(حم. وعبد بن حميد عن طلحة)

RE. 363/4 (*Leyse ehadün efdale inda'llàhi azze ve celle, min mü'minin yuammeru fi'l-islâmi; li-tekbîrihî, ve tahmîdihî, ve tesbîhihî, ve tehlîlih.*)

Peygamber Efendimiz'e üç kişi gelmiş bir kabileden, müslüman olmuşlar. Peygamber Efendimiz demiş ki:

“—Bunlara kim bakar, gözetir, bunların ihtiyacı olan cihad malzemesini kim alır?”

Ebû Talha RA demiş ki:

“—Ben yapacağım bu işi.”

Almış, onları techiz etmiş. Sonra İslâm için savaşlara iştirak etmişler ve şehid olmuşlar. Birisi ölmüş, birisi daha sonra ölmüş, birisi daha sonra ölmüş... Sonra Ebû Talha RA, yâni onların ihtiyaçlarını görüveren, işin mali tarafını karşılayıp da gerekli malzemeyi kendilerine alıveren sahabi, onları cennette görmüş ve gelmiş Rasûlullah SAS'e:

“—Yâ Rasûlallah! Hani o üç kişi vardı ya, işte şehid oldular. Ben onları cennette gördüm. Üçü de cennette.” deyince, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifi zikir buyurmuş:

(*Leyse ehadün efdale inda'llàhi azze ve celle*)
“Aziz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ'nın huzurunda,
onun yanında, İslâm'da ömür sürüp de yaşlanmış
kimseden daha faziletli bir kimse yoktur.”
Saçını sakalını ağartmış, beli iki kat olmuş,
İslâm olarak yaşamış, ömrü uzun. Ondan daha
faziletli kimse yoktur Allah indinde... Neden?
Sebebini de izah etmiş:

(*Li-tekbîrihî ve tahmîdihî ve tesbîhihî ve
tehlîlihi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni ta'zim
etmesinden, ona tekbir getirmesinden, *Allàhu
ekber* demesinden, ona hamd etmesinden,
şükretmesinden, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni
senâ eylemesinden; Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin
kemâlini idrâk edip onu tesbih etmesinden
ve *Lâ ilàhe illa'llàh* diyerek, onu böyle tevhid
etmesinden dolayı kazandığı sevaplarıdır bu.
Uzun yaşayınca bunları çok yapıyor, çok söylüyor,
çok sevap kazanıyor, çok faziletli kimse oluyor.

Bir başka hadis-i şerifte de geçmiş ki, Peygamber
Efendimiz buyurmuş:¹²

¹² Tirmizî, *Sünen*, c.IV , s.566, no:2330; Ahmed ibn-i Hanbel,
Müsned, c.V , s.40, no:20431; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.398, no:2742;
Hâkim, *Müstedrek*, c.1, s.489, no:1256; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.116,
no:864; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V , s.327, no:5449; Taberânî,
Mu'cemü's-Sağîr, c.II, s.81, no:818; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII,
s.256, no:35565; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.371, no:6317;
Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V II, s.229; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XI,
s.354, no:4529; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.37, no:3623; Heysemî,
Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.337, no:17548; Ebû Bekre RA'dan.

Tirmizi, *Sünen*, c.V III, s.315, no:2251; Ahmed ibn-i Hanbel,
Müsned, c.IV , s.188, no:17716; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III,
s.371, no:6318; Begavî, *Şerhü's- Sünneh*, c.II, s.379; Taberânî,
Mu'cemü'l-Evsat, c.II, s.118, no:1441; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*,
c.I, s.492, no:3431; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.104,
no:1883; Abd ibn-i Humeyd, *Müşned*, c.I, s.182, no:509; İbn-i Ebî

خَيْرُ النَّاسِ مَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَحَسَنَ عَمَلُهُ

(حم. ت. عن عبد الله بن بسر)

(*Hayru'n-nâsi men tâle umruhû ve hasüne amelühû*) “Sizin en hayırlınız, ömrü uzun olup da ameli iyi olandır.” Yâni insan müslüman olarak yaşadı mı, ne mutlu o kimseye!

Bugün bir hacı amcamızı ahirete uğurladık. 80 küsür yaşında... Mekânı cennet olsun. Cümle geçmişlerimizle beraber Allah lutf u keremiyle muamele eylesin... Eh, ömrünü 80 yıl İslâm'da geçirmiş. Herkes de şehadet ediyor ki hep İslâm için çalışırdı, hiç boş durmazdı. Şu camilerin ne zaman bir hayrı olsa hemen en öndeydi, çok gayret ederdi diye. Ne mutlu!

h. İmanına Şaşılacak Kimseler

Bir hadisi daha okuyup dersi bitireceğim, zaman dolduğu için. Bu hadis-i şerifi okumamın sebebi şudur ki; Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifle sizlere bizlere iltifat etmiş oluyor. Yâni gönül alıcı bir hadis-i şerif, bizi teselli edici.

Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.254, no:35561; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV II, s.141, no:5758; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.51; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.532, no:1356; Abdullah ibn-i Bûsr RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V I, s.353; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV , s.667, no:42648, 42649; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.363, no:12101.

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:¹³

لَيْسَ إِيمَانٌ مَنْ رَأَى بِعَجَبٍ وَلَكِنَّ الْعَجَبَ كُلَّ
الْعَجَبِ لِقَوْمٍ رَأَوْا أَوْرَاقًا فِيهَا سَوَادٌ فَأَمَنُوا بِهِ
أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ

(أبو الشيخ عن أنس)

RE. 363/5 (*Leyse imânu men raânî bi-acebin, ve lâkinne'l-acebe külle'l-acebi li-kavmin raev evrâkan fîhâ sevâdün, feâmenû bihî evvelehû ve âhirehû.*)

Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyurmuş ki: “Be ni gören kimsenin imana gelmesine şaşılmaz. Bu şaşılacak bir şey değildir. Bütün mânâsıyla tam olarak şaşılacak şudur ki, şu kavme, şu topluluğa, şu insanlara şaşılır ki, hayret edilir, hayran kalınır ki, onlar bir kitap görmüşlerdir, sayfalar görmüşlerdir, onda yazılar vardır, bakmışlardır, iman etmişlerdir.” Nedir o kitap dediği? Kur’an-ı Kerim. Yazılar dediği içindeki ayetler. Rasûlüllah ahirete göçtükten sonra Kur’an-ı Kerim’i alıp okuyup oradan müslüman olanlara iltifat ediyor Peygamber Efendimiz. Asıl şaşılacak olan kimseler bunlardır. Başından sonuna Kur’an-ı Kerim’i okuyup da ona iman edenlere şaşılır diye.

¹³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs* c.III, s.404, no:5231; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.184, no:34582; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.243, no:19315.

Bir de aşağıda izahta buyrulmuş ki:¹⁴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْخَلْقِ
أَعْجَبُ إِلَيْكُمْ إِيْمَانًا قَالُوا الْمَلَائِكَةُ قَالَ وَمَا لَهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ وَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالُوا: فَالِنَّبِيُّونَ قَالَ
وَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ وَالْوَحْيُ يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ قَالُوا
فَنَحْنُ قَالَ وَمَا لَهُمْ لَا تُؤْمِنُونَ وَ أَنَا بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ
قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا إِنَّ
أَعْجَبَ الْخَلْقِ إِلَيَّ إِيْمَانًا لِقَوْمٍ يَكُونُونَ مِنْ بَعْدِكُمْ
يَجِدُونَ صُحُفًا فِيهَا كِتَابٌ يُؤْمِنُونَ بِمَا فِيهَا

(Kàle rasûlü'llah, salla'llàhu aleyhi ve sellem)
Peygamber r SAS Efendimiz bir gün etrafındaki
kimselere sormuş:

(Eyyü'l-halkı a'cebü ileyküm îmânen) “İmanı
bakımından sizin en çok şaşırdığınız, en çok
hayret ettiğiniz, en yüksek imana sahip, en
hayranlık duyulacak imana sahip kişi, mahlûkat
kimdir?” diye sormuş.

Peygamber Efendimiz böyle sorardı... Sorulu
cevaplı olunca daha iyi öğretilir diye, böyle
öğretirdi İslâm'ın inceliklerini. Sormuş.

¹⁴ Ahmed Ziyâüddin Gümüshanevî, *Levâmiu'l-Ukûl*, IV /25;
Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, Beyrut,
h.1407, X/65.

(Kâlû) Demişler ki: (El-melâikeh) “Yâ Rasûlallah, melekler...” (Kâle) Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(Ve mâ lehüm lâ yü'minûne ve hüm inde rabbihim) “Onlar Rablerinin huzurunda, inanmasınlar da ne yapsınlar? Melekler niçin inanmasın? Mümkün mü inanmamak, elbette inanacaklar. O şaşılacak bir şey değil!”

(Kâlû) Onun üzerine demişler ki: (Fe'n-nebiyyûn) “Peygam-berlerdir.”

(Kâle) Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(Ve mâ lehüm lâ yü'minûne ve'l-vahyü yenzilü aleyhim) “Onlar niye iman etmesinler ki, vahiy kendilerine iniyor. İnanmaz mı peygamberler? O da normal.”

(Kâlû: Fenahnü) “O zaman bizleriz yâ Rasûlüllah!” demişler. “İman bakımından en hayranlık duyulacak, beğenilecek insanlar bizleriz.”

(Kâle) Onun üzerine Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(Ve mâ leküm lâ tü'minûne ve ene beyne azhüriküm) “Ben sizin karşınızdayken siz nasıl olur da inanmazsınız? Ben mucizeler gösterip duruyorum, tebliğ ediyorum ahkâm-ı ilâhîyi, nurumu saçıp duruyorum üzerinize, pırıl pırıl aydınlatıyorum ortalığı. İnanmayıp da ne yapacaksınız?”

Böyle sıraladıkları halde isabet etmeyince, beklemişler. (*Fekàle rasûlü'llah, salla'llàhu aleyhi ve sellem*) O zaman Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Elâ inne a'cebe'l-halkı ileyye îmânen*) “Bakın, dikkat edin! İman cihetinden insanların en şaşılacak olanı, en hayran olunacak insanlar şunlardır ki: (*Lekavmün yekûnûne min ba'dî*) Benden sonra bu dünyaya gelirler yaşamaya, (*yecidûne suhufen fîhâ kitâbün*) içinde yazılar olan sayfalar bulurlar, (*yü'minûne bimâ fîhâ*) içindekilere iman ederler.”

“Asıl iman bu, kıymetli iman bu!” diye bizlere dokunuyor. Bu güzel sözün bir ucu bize geliyor el-hamdü lillâh... Sıkı durun, sevinçli olun, hiç tasalanmayın, gam keder çekmeyin, el-hamdü lillâh doğru yoldayız. El-hamdü lillâh, çok çok faziletli bir durumdayız. El-hamdü lillâh eğer iman eder de, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yolunda yürürsek, bize hiç kimse erişemez. Bizim kazandığımız mertebeleri kimse kazanamaz.

Şu dünyanın iki para etmez metâna aldanmayın! Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne has halis kulluk etmeğe bakın! Kur'an-ı Kerim'e bağlanın! Çok büyük şerefe sahibiz.

i. Kardeşlerime Bir Kavuşsaydım!

Geçen haftalar okuduk ya, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:¹⁵

مَتَى أَلْقَى إِخْوَانِي قَالُوا أَلَسْنَا إِخْوَانَكَ قَالَ بَلْ
أَنْتُمْ أَصْحَابِي وَإِخْوَانِي الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ
يَرُونِي أَنَا إِلَيْهِمْ بِالْأَشْوَاقِ

(ع. و أبو الشيخ عن أنس)

RE. 390/2 (*Metâ elkà ihvânî! Kalû: Elesnâ ihvânek? Kàle: Bel entüm ashâbî; ve ihvânî, ellezîne âmenû bî ve lem yeravnî, ene ileyhim bi'l-eşvâk.*)

Diyor ki, SAS Efendimiz:

(*Metâ elkà ihvânî*) “Ne zaman karşılaşacağım kardeşlerimle? İhvânımla ne zaman karşılaşacağım?”

Tabii ashâb-ı kiram bu sözü duyunca şaşaladılar, öğrenmek için sordular:

(*Kâlû: Elesnâ ihvânek?*) “Yâ Rasûlallah, bizler senin ihvânın, kardeşlerin, din kardeşlerin değil miyiz ki, ‘Ne zaman göreceğim, karşılaşacağım?’ diye söylüyorsun?” diye sordular.

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

---

¹⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.155, no:12601; Taberânî, *Mu'cemü'l- Evsat*, c.V , s.341, no:5494; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V I, s.118, no:3390; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.336, no:34583; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.53, no:16697; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.348, no:20940.

(*Bel entüm ashâbî*) “Hayır, siz benim ashâbımsınız. (*Ve ihvâ nî*) Benim ihvânım diye söylediğim zaman kasdettiklerim, (*ellezîne*) o kimselerdir ki, (*âmenû bî*) bana iman ettiler, (*ve lem yeravnî*) be ni görmedikleri halde... Beni görmeden, benden sonraki asırlarda gelip, ‘*Eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*’ diye kelime-i şehâdet getirerek, ‘Muhammed Allah’ın kulu ve rasûlüdür’ diyerek bana iman getirdiler, görmedikleri halde. Benim asıl kardeşlerim dediğim onlardır. (*Ene ileyhim bi’l-eşvâk*) Ben onlara karşı şevkler içinde, arzular, iştihaklarla dopdoluyum.” buyurdu.

Peygamber SAS Efendimiz, kendisinden sonraki asırlarda İslâm’ı öğrenip, Kur’an’ı okuyup, Peygamber Efendimiz’i sevip, ona bağlanan kimselere böylece iltifat ediyor. Yâni, sizlere kardeşim diyor.

Rasûlüllah SAS, sevgisinden söylüyor yâni. Öyle kardeşim diye herkese demez. Ötekiler imrenmişler, ashâb-ı kirâm, “Yâni biz senin kardeşin değil miyiz?” diye sormuşlar. Onlara, “Siz değilsiniz, benden sonra gelenler!” diyor.

Başka bir rivayette şöyle bir müjde var:¹⁶

---

¹⁶ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV , s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü’l- Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî’d-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü’l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217; Ebû Abdullah ed-Dekkak, *Meclis fî Ru’yetu’llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ

شَهِيدٍ

(الدیلمی، وابن حجر، عد. عن ابن عباس)

(*Men temesseke bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, felehû ecru mieti şehîd*) “Ümmetin bozulduğu, fesada uğradığı zamanda, benim sünnetime sarılana, yüz şehid sevabı verilecek.” buyruluyor.

Ümmetin bozulmağa yüz tuttuğu devirde Peygamber Efendimiz’in sünnetine sarılana yüz şehid sevabı var. Müjdeler olsun!

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

04. 1983 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

